

Dealing with succes in the city centre

De impact van toerisme op commerciële voorzieningen - en bijbehorende beleidsreactie

Simon van Zoest - 9 november 2017

Problemanalyse

Problemanalyse

(BBC, 2017)

Problemanalyse

Problemanalyse

(El Mundo, 2016)

Probleemanalyse

Probleemanalyse

(Architectural Odyssey, 2013)

Onderzoeksvraag

Welke **impact** heeft de **groei van toerisme** op het aanbod aan **commerciële voorzieningen** in een stadscentrum, en welk **beleid** is het meest geschikt voor een **gemeente** om die impact te **sturen**?

Onderzoeksontwerp

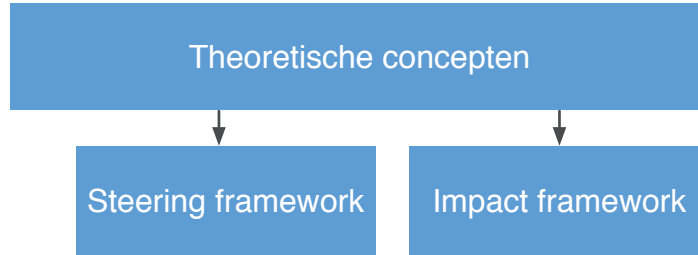
literatuur review

case study

Lessen

Onderzoeksontwerp

literatuur review

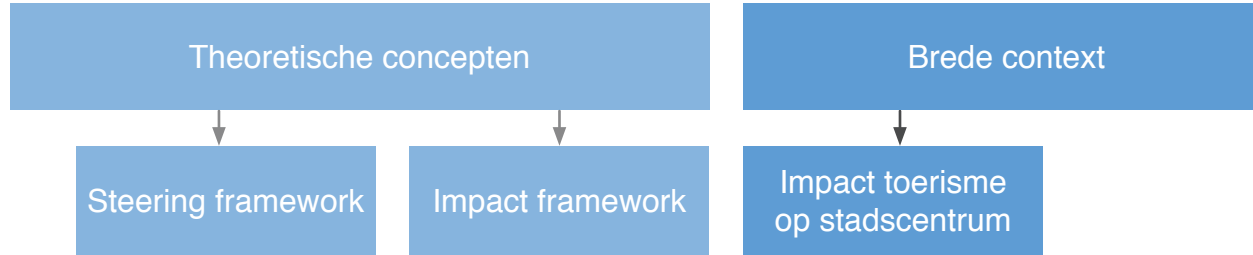

case study

Lessen

Onderzoeksontwerp

literatuur review

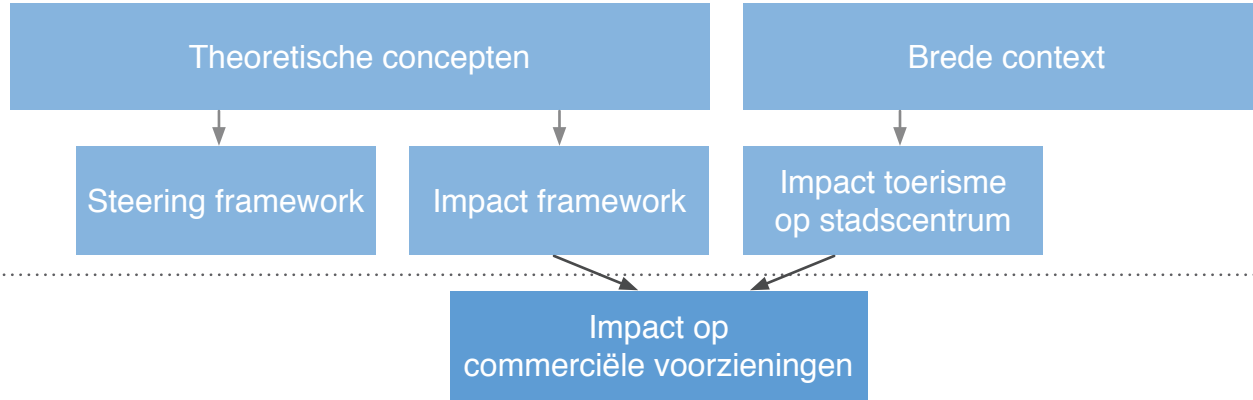

case study

Lessen

Onderzoeksontwerp

literatuur review

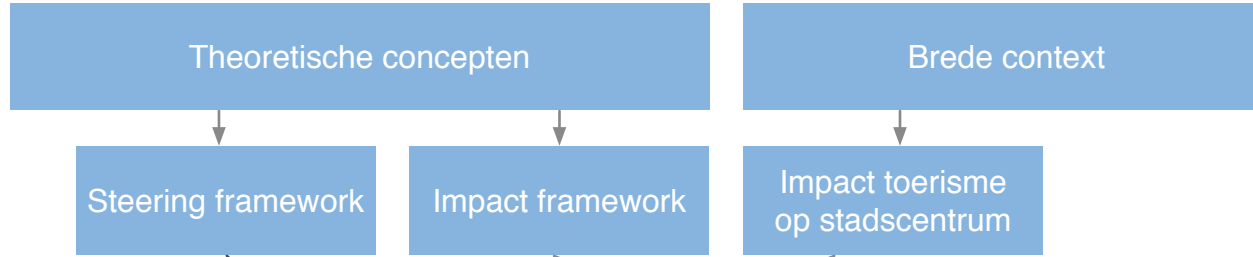

case study

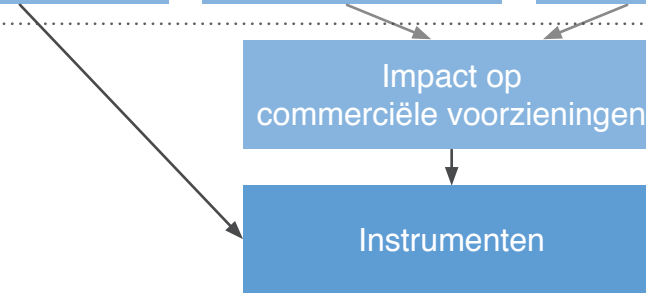
Lessen

Onderzoeksontwerp

literatuur review

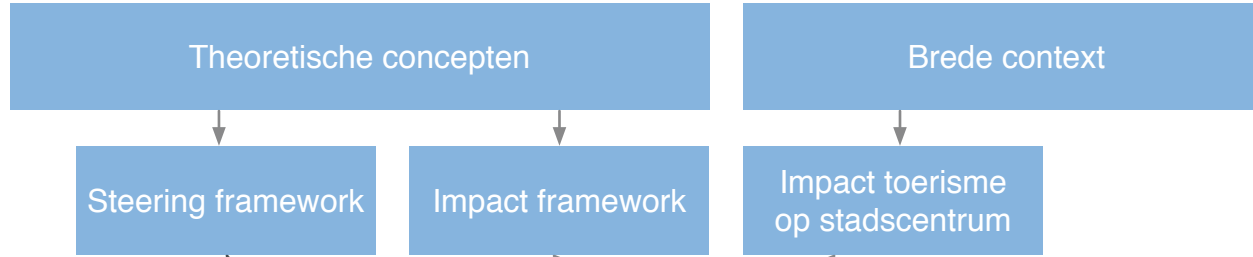
case study

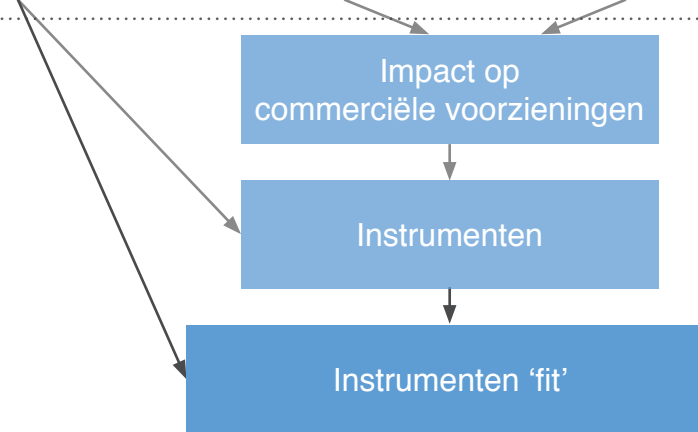
Lessen

Onderzoeksontwerp

literatuur review

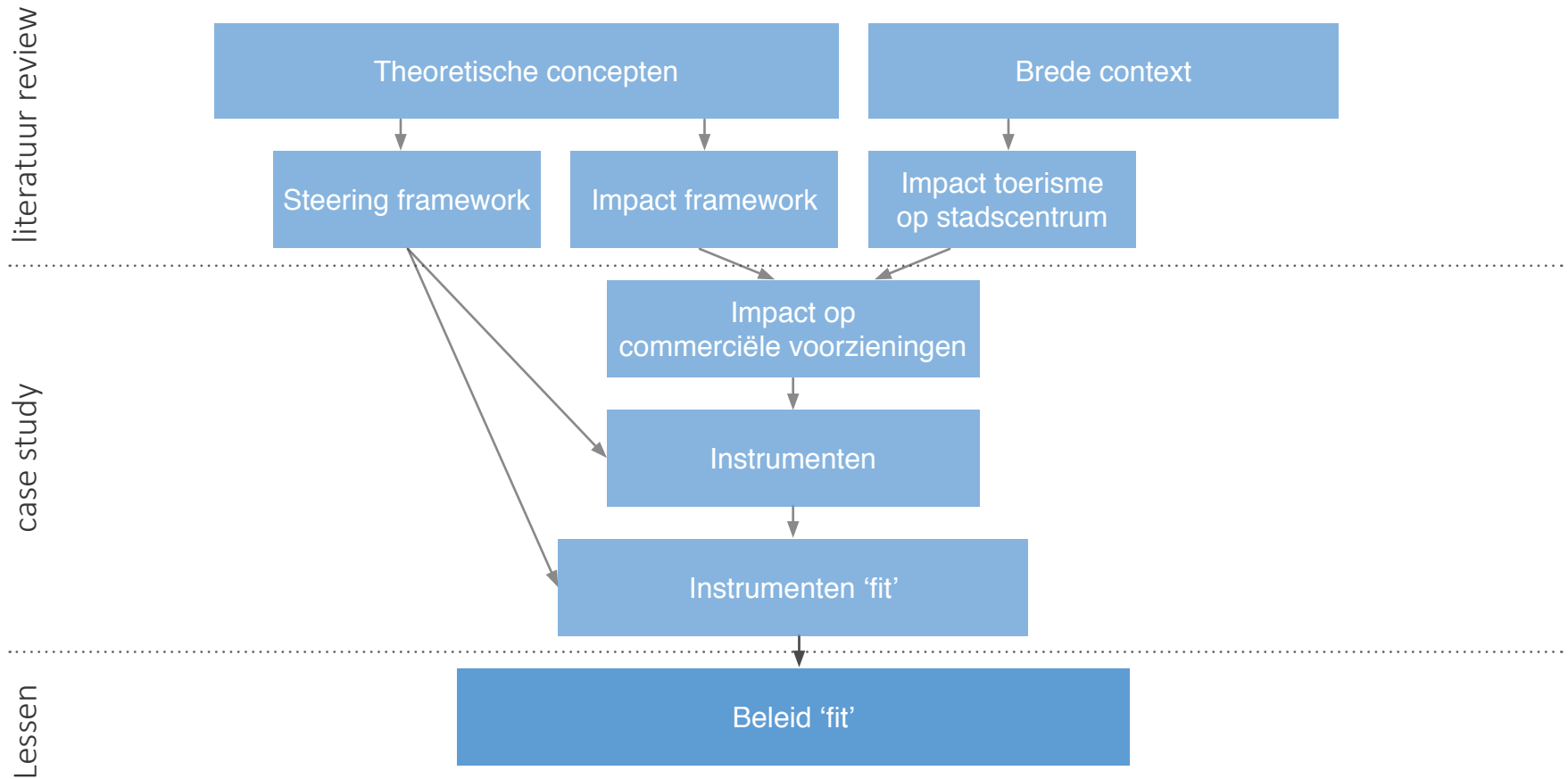

case study

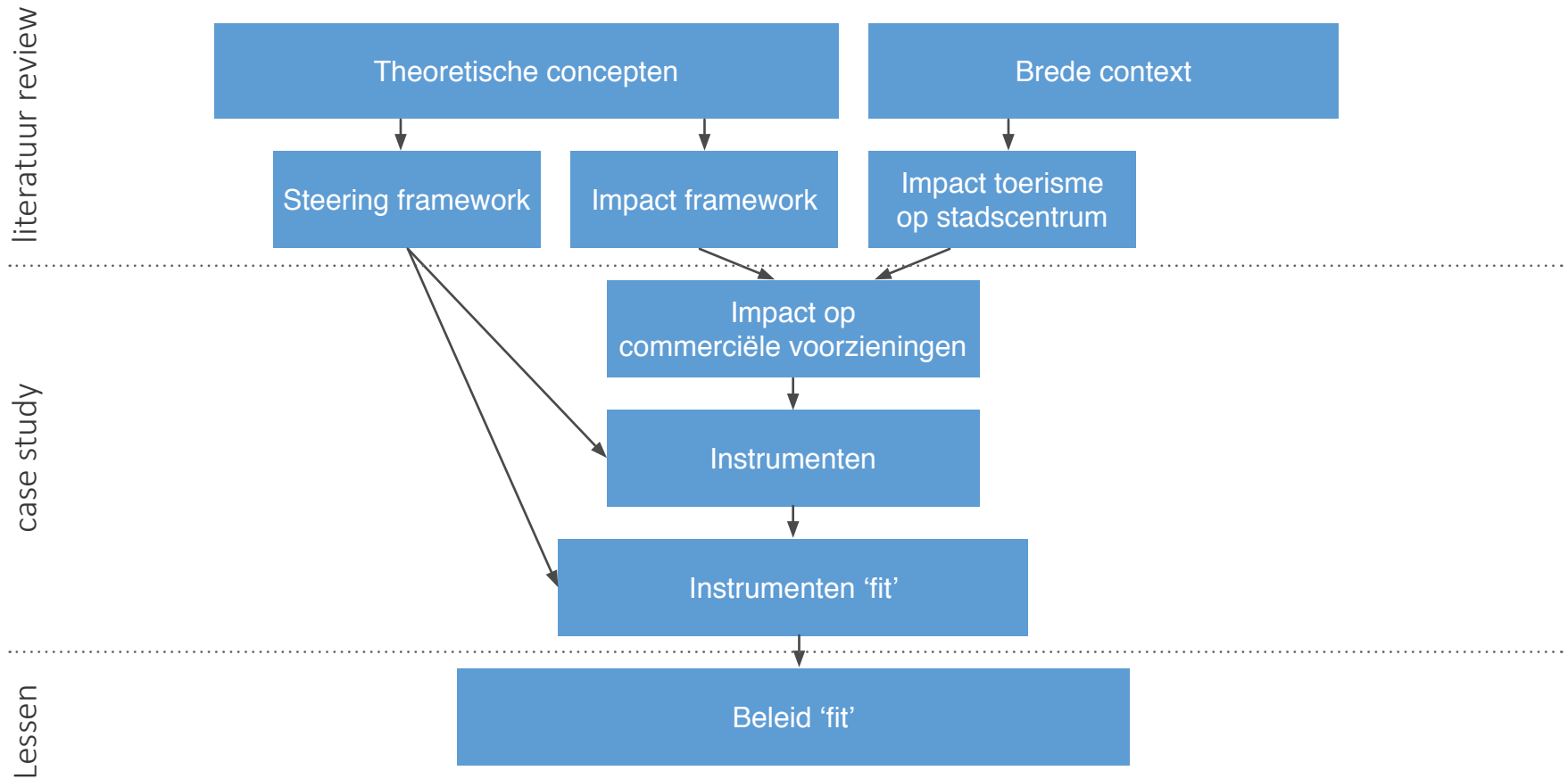

Lessen

Onderzoeksontwerp

Onderzoeksontwerp

Case study Amsterdam

Stakeholder analyse

Toeristen

- Worden als ‘aanjager’ of ‘veroorzaker’ gezien
- Beïnvloedt voorzieningen met consumentengedrag
- Heterogene groep

(Telegraaf, 2015)

Bewoners

- Leefbaarheid wordt beïnvloedt
- Heterogene groep

(Business Insider, 2016)

Gemeente

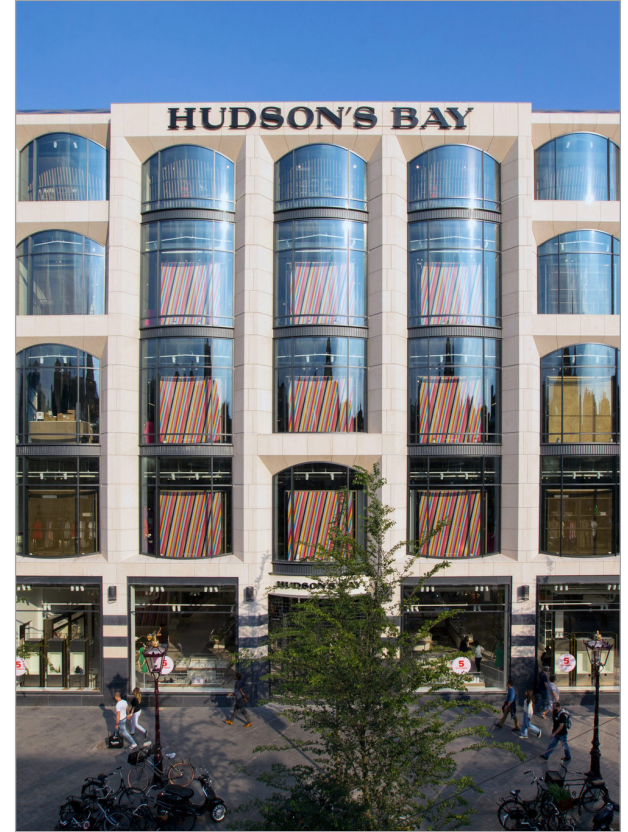
- Sturende actor
- Verschillende belangen
- Probleemperceptie sterk veranderd
- Streeft een balans na

(Elsevier, 2017)

Ondernemers

- Exploitanten van de voorzieningen
- Heterogene groep met verschillende probleempercepties

(WWD, 2017)

Vastgoedeigenaren

- Bezitters van huisvesting voorzieningen
- Heterogene groep met verschillende probleempercepties

(Walgemoed Vastgoed, 2017)

Investeringsvehikel

- t.b.v. buurtverbetering
- Zoals de NV Zeedijk
- Publiek-private organisatie die de Zeedijk verbetert

(Wikimedia, 2013)

Intermediair

- Stimuleert gezamenlijk optreden van andere actoren
- Zoals Centrum XL
- Samenwerkingsverband dat zich richt op het verbeteren van de de binnenstad

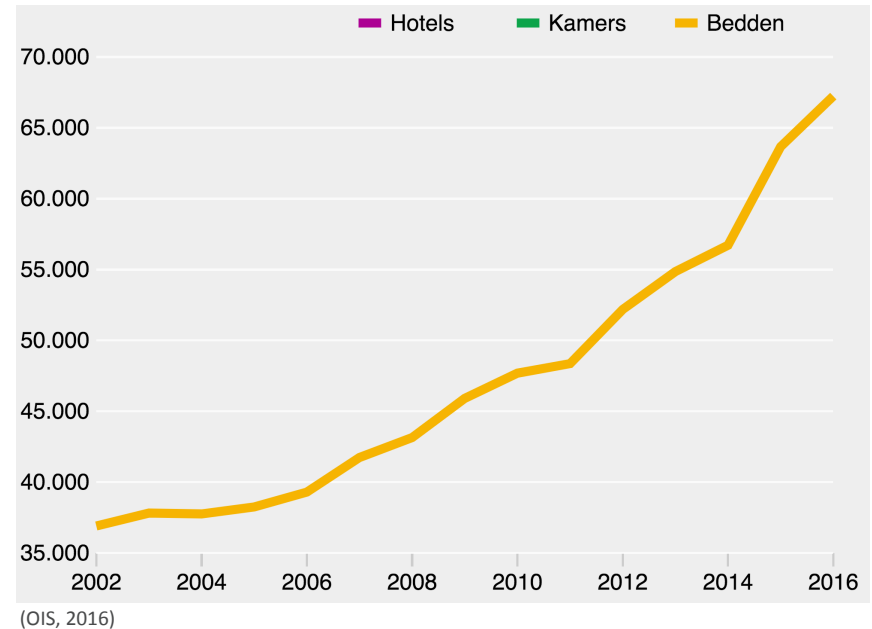
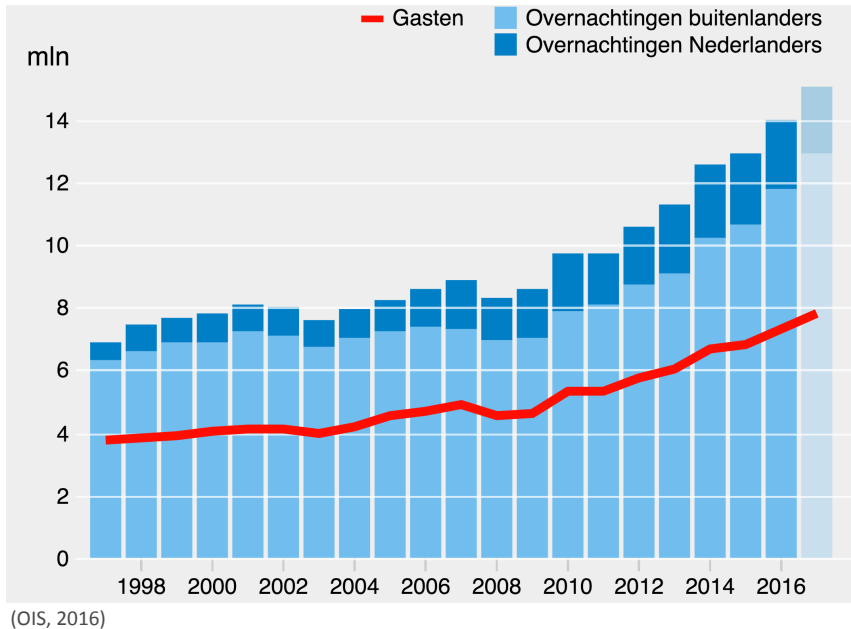

(Snow White, n.d.)

Toerisme algemeen

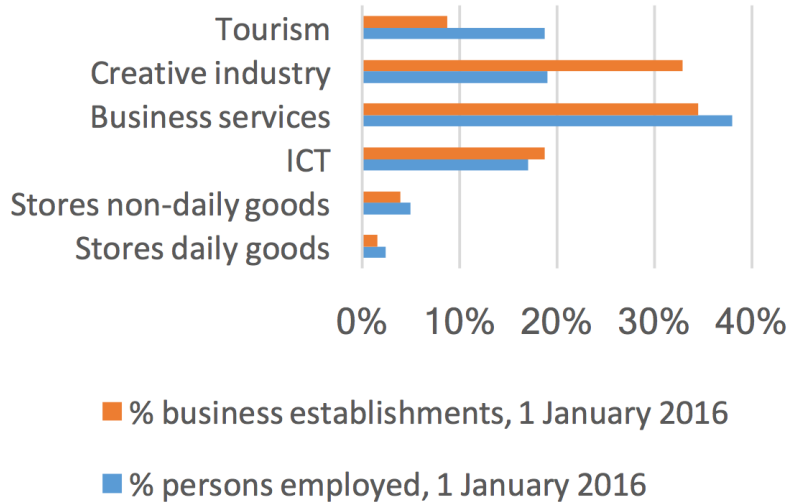

Toerisme groei

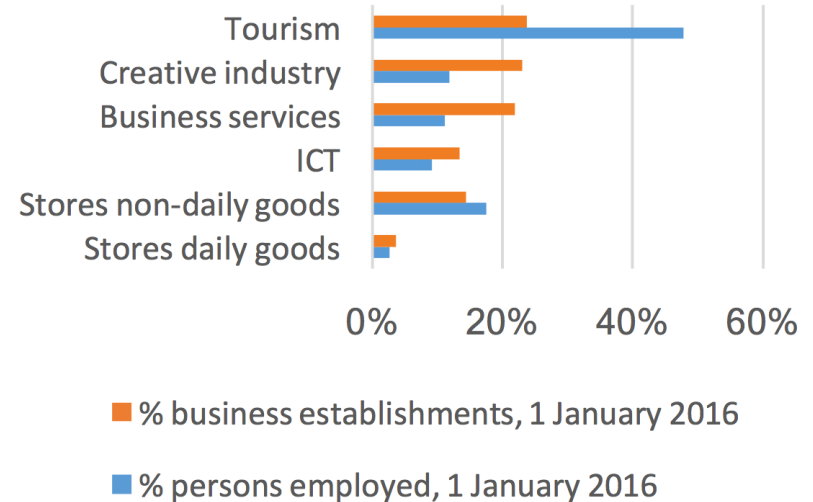
Toerisme economisch

Distribution business sectors
entire city

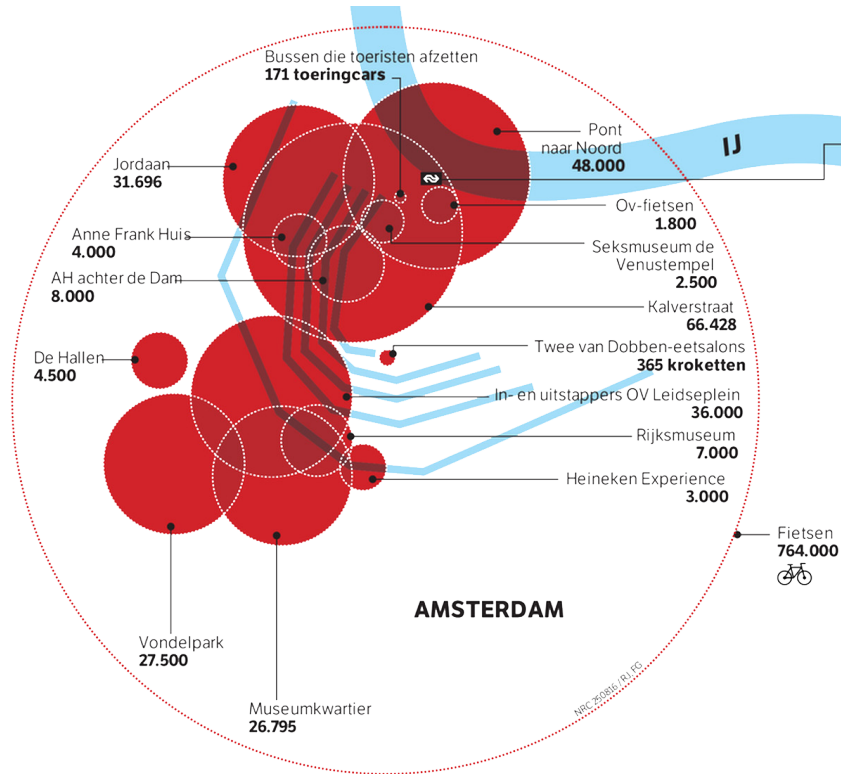
(OIS, 2016)

Distribution business sectors
inner city

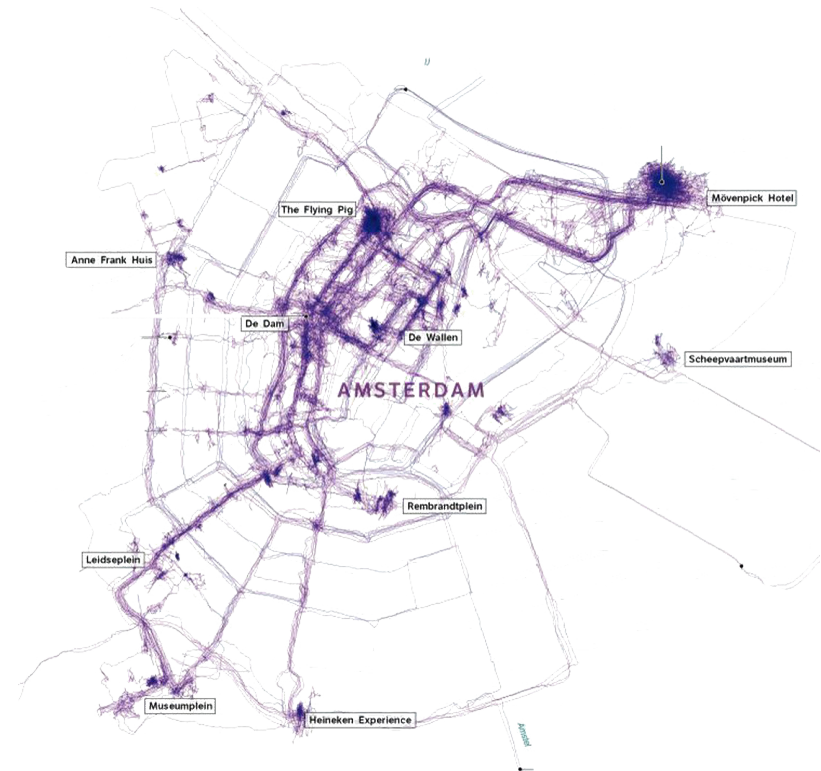

(OIS, 2016)

Toerisme geografisch

Bezoekers Amsterdam gemiddelde dag in Augustus (Remie & Poel, 2016)

Touristenroutes in Amsterdam (Poel & Boon, 2015)

Impact op voorzieningenaanbod

Impact subjectief

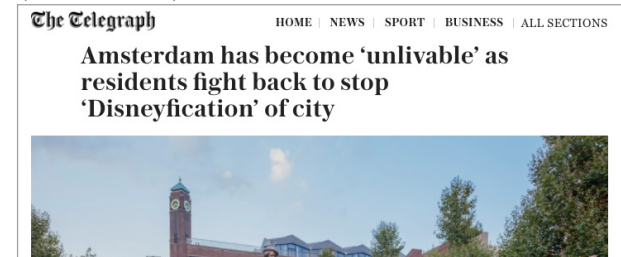
- Debat is niet nieuw, wel veranderd
- ‘Straten verkleuren’, ‘mono-functioneel’
- Wens om ingrijpen lijkt gegroeid
- Machteloosheid

(Volkskrant, 2015)

(Het Parool, 2016)

(The Telegraph, 2016)

Impact kwantitatief

- Groei van toeristische voorzieningen zichtbaar
- Bestemmingsplan weinig veranderd
- Buurtvoorzieningen niet verdwenen
- Veranderend consumentengedrag ook van invloed

Damstraat (Telegraaf, 2013)

Kalverstraat (Telegraaf, 2013)

Spiegelstraat (Amsterdam Canal District, n.d.)

Conclusie impact

- Groei van toerisme creëert marktvraag
- Ondernemers reageren in het stadscentrum
- Leefbaarheid bewoners gaat er uiteindelijk op achteruit

2 soorten impact op leefbaarheid

- Needs

‘Requirements for a healthy human life’

- Toegang tot dagelijkse boodschappen
- Veilige, schone leefomgeving zonder overlast

- Desires

‘Matters that make life more enjoyable’

- Plaatsgebonden identificatie
- ‘Een plek voor mij’

Impact andere ontwikkelingen

- Veranderend consumentengedrag beïnvloedt marktvraag ook
- Publieke ruimte verandert ook zonder toerisme

Instrumenten

Steering framework 1

sturen op afstand

zachte sturing

Richtinggevend

- Vormend voor context van besluitvorming
- Geeft richting lange termijn

Regulerend

- Bandbreedte besluitvorming begrenzen
- Mogelijkheden limiteren

harde sturing

Faciliterend

- Sociale processen
- Organiserend vermogen vergroten

Stimulerend

- Bandbreedte besluitvorming vergroten
- Potentie vergroten

sturen in overleg

Steering framework 2

Richtinggevend

- Voorbeelden

Structuurvisie

Coalitieakkoorden

- Conclusie

Toerisme is een steeds urgenter
onderwerp geworden over de tijd

Men streeft een balans in de stad na

Richtinggevend

		output-legitimiteit	input-legitimiteit
logic of	consequence	Werkt het? Balans wordt nagestreefd Werkt niet met richtinggeven alleen	Mag het? Richtinggevend is niet-bindend
	appropriateness	Past het? Minder relevant	Hoort het? Geen grote conflicten

Richtinggevend: conclusie

- Richtinggeven alleen geeft niet gewenste resultaat
- Eerder uitgangspunt voor andere instrumentaria

Regulerend

- Voorbeeld

Bestemmingsplan

Keerklepregeling

Richtlijn ijsverkoop

- Conclusie

Bestemmingsplan geeft relatief sterke controle over kwantiteit en locatie

Horeca verder stuurbaar dan retail

Regulerend

		output-legitimiteit	input-legitimiteit
logic of	consequence	Werkt het? Kan limiet stellen op bepaalde functies Effectiviteit en efficiëntie gelimiteerd	Mag het? Geen economische regulatie
	appropriateness	Past het? Bereidheid is toegenomen Nog steeds gelimiteerd, en verschillend per politieke partij	Hoort het? Aanvaardbaarheid is toegenomen Maar geen allesbeslissende overheid

Regulerend: conclusie

- Kan relatief effectief limieten stellen aan wat men *niet* wil
- Kansrijker voor basisvoorwaarden dan voor specifieke sturing

Stimuleren

- Voorbeelden

Subsidieprogramma's

Investeringsvehikel:

NV Zeedijk

1012 Inc

- Conclusie

Subsidiëren veelal ondersteunend aan andere instrumenten

Investmentvehikel geeft directe controle over vastgoed

Stimulerend

		output-legitimiteit	input-legitimiteit
logic of	consequence	Werkt het? Zeer effectief, niet erg efficiënt	Mag het? Gelimiteerd vanwege staatssteun
	appropriateness	Past het? Afhankelijk van de kosten en het doel	Hoort het? Vermoedelijk ook afhankelijk van de kosten en het doel

Stimulerend: conclusie

- Kan erg effectief zijn in bepalen wat er *wel* zit
- Toepassen op grote schaal vermoedelijk onwenselijk

Faciliteren

- Voorbeelden

Ondernemersvereniging

Straatmanager

Centrum XL

- Conclusie

Meer institutioneel arrangement dan instrument pur sang

Wordt vaak genoemd als veelbelovend

Gaat uit van zelforganiserend vermogen

Faciliteren

		output-legitimiteit	input-legitimiteit
logic of	consequence	Werkt het? Bereidwilligheid actoren verschilt	Mag het? Vrijwillig afspraken maken is altijd toegestaan
	appropriateness	Past het? Afhankelijk van hoe dwingend het is	Hoort het? Vermoedelijk weinig conflicten

Faciliteren: conclusie

- Veelbelovend in beïnvloeden wat er *wel* is
- Maar effectiviteit is lastig vanwege vrijwilligheid
- Vraagt om lokale aanpak met neutrale actor

Lessen

Onderzoeksvraag

Welke **impact** heeft de **groei van toerisme** op het aanbod aan **commerciële voorzieningen** in een stadscentrum, en welk **beleid** is het meest geschikt voor een **gemeente** om die impact te **sturen**?

Impact

- Zoals eerder geconcludeerd:

- Reactie van de markt wordt sterk beïnvloed door de sturing van de gemeente

Policy fit

- Bereidheid om te sturen is significante invloedsfactor
- Maar: bevindingen laten zien dat de groei van toerisme de leefbaarheid van de bewoners kan aantasten
- Wat als een gemeente wil sturen?
- Tweedeling beleidsaanpak

Beleidsaanpak voor de 'needs'

Impact

- Objectief

Aandachtspunten

- Intensiveerbaar in laat stadium
- Waterbedeffect

Beleid

- Regulerend beleid
- Kaderstellend

Aanbevelingen

- Stapsgewijze aanpak
- Continu peilen van probleemperceptie bewoners

Beleidsaanpak voor de 'desires'

Impact

- Subjectief
- Gestuurd door wat er wel is

Aandachtspunten

- Effectiviteit bij faciliteren
- Efficiëntie bij stimuleren

Beleid

- Stimulerend & faciliterend beleid
- Procesgedreven
- Met een lokale, neutrale actor

Aanbevelingen

- Best practices delen
- Pick your battles
- Begin in een vroeg stadium

Bedankt voor jullie aandacht!

Vragen?